

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ד, 2014
מספר השאלון: 134,001107

תנ"ך

יחידת הלימוד הרביעית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון — (26x2) — 52 נקודות
פרק שני — (16x3) — 48 נקודות
סה"כ — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתוב ולפיסוק.

הערה: בקטעים המצולמים מן התנ"ך בא השם המפורש בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (52 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-3 (לכל שאלה — 26 נקודות).

1. קרא בראשית, ל"ח, 14-30.

יִד וַתִּסֹּר בְּגָדֵי אֱלִמְנוּתָהּ מֵעָלֶיהָ וַתִּכְסֵם
בְּצַעְפֶּיהָ וַתִּתְעַלֶּף וַתֵּשֶׁב בַּפֶּתַח עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל-דֶּרֶךְ תִּמְנַתָּהּ
ט כִּי רָאִתָּה כִּי-גָדַל שָׁלָה וְהוּא לֹא-נִתְּנָהּ לוֹ לְאִשָּׁה: וַיִּרְאֶה
טז יְהוָה וַיַּחֲשֹׁבָה לְזוֹנָהּ כִּי כִסְתָהּ פָּנֶיהָ: וַיֵּט אֶלֶּיהָ אֶל-הַדֶּרֶךְ
וַיֹּאמֶר הִבֵּה נָא אֲבוּא אֵלַיִךְ כִּי לֹא יָדַע כִּי כָלְתָהּ הוּא וַתֹּאמֶר
יז מִה-תִּתֶּן-לִי כִּי תָבוֹא אֵלַי: וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדִיעִים
יח מִן-הַצֹּאן וַתֹּאמֶר אִם-תִּתֶּן עֶרְבוֹן עַד שְׁלֹחֲךָ: וַיֹּאמֶר מִה
הָעֶרְבוֹן אֲשֶׁר אֶתֶּן-לָךְ וַתֹּאמֶר חֲתָמְךָ וּפְתִילֶךָ וּמִטְּךָ אֲשֶׁר
יט בִּידֶךָ וַיִּתֶּן-לָהּ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַתַּהַר לוֹ: וַתֵּקֶם וַתִּלְךָ וַתִּסֹּר
כ צַעֲפֹה מֵעָלֶיהָ וַתִּלְבַּשׁ בְּגָדֵי אֱלִמְנוּתָהּ: וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-
גְּדֵי הָעִזִּים בִּיד רַעְיוֹ הַעֲדֵלְמִי לְקַחַת הָעֶרְבוֹן מִיַּד הָאִשָּׁה
כא וְלֹא מִצָּאָהּ: וַיִּשְׁאַל אֶת-אֲנָשֵׁי מִקְדָּה לֵאמֹר אֵיךְ הִקְדַּשְׁתָּה
כב הוּא בְּעֵינַיִם עַל-הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמְרוּ לֹא-הִיטָהּ בֹּזֵה קִדְּשָׁה: וַיֵּשֶׁב
אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר לֹא מִצָּאָתִיהָ וְגַם אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם אָמְרוּ
כג לֹא-הִיטָהּ בֹּזֵה קִדְּשָׁה: וַיֹּאמֶר יְהוָה תִּקַּח-לָהּ פֶּן נִהְיָה
כד לְבוֹז הֵנָּה שְׁלַחְתִּי הַגְּדִי הַזֶּה וְאַתָּה לֹא מִצָּאָתָהּ: וַיְהִי וּפְמִשְׁלֹשׁ
חֲדָשִׁים וַיִּגַּד לְיְהוָה לֵאמֹר זָנַתָּ תִמְרָךְ וְגַם הֵנָּה הָרָה
כה לְזָנוּנִים וַיֹּאמֶר יְהוָה הוֹצִיאוּהָ וַתִּשְׁדָּף: הוּא מוֹצֵאתָ וְהִיא
שְׁלַחָה אֶל-חֲמִיָּה לֵאמֹר לְאִישׁ אֲשֶׁר-אַלֶּה לוֹ אֲנֹכִי הָרָה
וַתֹּאמֶר הֲפֹר-נָא לְמִי הַחֲתָמָת וְהַפְתִּילִים וְהַמָּטָה הָאֵלֶּה:
טו וַיַּכֵּר יְהוָה וַיֹּאמֶר צִדְקָה מִמֶּנִּי כִּי-עַל-כֵּן לֹא-נִתְּתִיהָ לְשָׁלָה
טז בְּנִי וְלֹא-רִסְפָּה עוֹד לְדַעְתָּהּ: וַיְהִי בַּעֲת לְדָתָהּ וְהֵנָּה תְּאוֹמִים
כז בְּבִטְנָהּ: וַיְהִי בְלִדְתָּהּ וַיִּתֶּן-יָד וַתִּקַּח הַמִּילָדָת וַתִּקְשֹׁד עַל-
כח יָדוֹ שָׁנִי לֵאמֹר זֶה יָצָא רֹאשֶׁנָּה: וַיְהִי וּכְמִשְׁכֵּב יָדוֹ וְהֵנָּה יָצָא
ל אֲחִיו וַתֹּאמֶר מִה-פָּרַצְתָּ עָלַיִךְ פָּרִיעַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פָּרִיעַ: וְאַחֲרָיִם
יָצָא אֲחִיו אֲשֶׁר עַל-יָדוֹ הַשְּׁנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זֶרַח:

- א. (1)** הסבר על פי פשוטו של פסוק 25 בקטע שלפניך, מה הייתה המטרה של תמר כשלא גילתה ליהודה שהיא מעוברת ממנו.
- קרא את פירוש רש"י שלפניך לפסוק 25:
- לא רצתה להלבין פניו ולומר: ממך אני מעוברת; אלא 'לאיש אשר אלה לו' — אמרה: אם יודה, יודה מעצמו, ואם לאו, ישרפוני, ולא אלבין פניו. מכאן אמרו [חז"ל]: 'נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן האש, ואל ילבין פני חברו ברבים' (סוטה, י, ב).
- על פי הפירוש שלפניך, מה הייתה המטרה של תמר?
- (7 נקודות)
- (2)** על פי הפירוש של רש"י, תיאור דמותה של תמר מתאים להיגד "נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן האש, ואל ילבין פני חברו ברבים".
- האם, לדעתך, הפירוש של רש"י עולה בקנה אחד עם דמותה של תמר בקטע שלפניך?
- הסבר את דבריך, ובסס אותם על הכתוב. (8 נקודות)
- ב.** קרא פסוקים 14-19 ופסוקים 24-26 בקטע שלפניך, וגם **רות**, ג', 7-14; ד', 13.
- (1)** ציין את המטרה המשותפת של תמר ושל רות, והבדל אחד בדרך שבה השיגו אותה.
- (5 נקודות)
- (2)** לדעתך, מי משתי הנשים נועזת יותר בדרך שבה פעלה להשיג את מבוקשה, רות או תמר?
- הסבר את דבריך, ובסס אותם על הכתוב. (6 נקודות)

2. קרא קהלת, י"א.

א
 ב פני המים כִּי־בָרַב הַיָּמִים תִּמְצָאֵנּוּ: תִּן־חֶלֶק לְשִׁבְעָה וְגַם
 ג לְשִׁמוֹנָה כִּי לֹא תִדַּע מַה־יְהִיָּה רָעָה עַל־הָאָרֶץ: אִם־יִמְלֹאוּ
 הָעֵבִים גֶּשֶׁם עַל־הָאָרֶץ יִרְקוּ וְאִם־יִפּוֹל עֵץ בַּדְּרוֹם וְאִם
 ד בַּצָּפוֹן מִקּוֹם שִׁיפּוֹל הָעֵץ שֶׁם יִהְיֶה: שֹׁמֵר רוּחַ לֹא יִדַּע
 ה וְרֹאֵה בַעֲבִים לֹא יִקְצוֹר: כָּאֲשֶׁר אֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה־דֶּרֶךְ הָרוּחַ
 וְכַעֲמִים בִּבְטֶן הַמֶּלֶאכֶה כִּכָּה לֹא תִדַּע אֶת־מַעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים
 וְאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־הַכֹּל: בִּבְקֹר זֶרַע אֶת־זֶרַעְךָ וְלַעֲרֹב אֶל־
 ו תֵּנֶחַ יָדְךָ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ אִי זֶה יִכְשֹׁר הַזֶּה אוֹיֵה וְאִם־שְׁנִיָּהֶם
 ז כָּאֶחָד טוֹבִים: וּמִתּוֹק הָאוֹר וְטוֹב לַעֲיִנִּים לִרְאוֹת אֶת־
 ח הַשָּׁמֶשׁ: כִּי אִם־שְׁנַיִם הִרְבֵּה יִחִיָּה הָאָדָם בְּכֹלֶם יִשְׁמַח וְיִזְכֹּר
 ט אֶת־יָמָיו הַחֹשֶׁךְ כִּי־הִרְבֵּה יִהְיֶה כָּל־שָׂבָא הַבֶּל: שִׂמַּח בַּחֹר
 בִּילְדוּתְךָ וְיִטִּיבְךָ לִבְךָ בְּיָמָיו בַּחֲוִירוֹתֶיךָ וְהִלֵּךְ בְּדַרְכֵי לִבְךָ
 וּבִמְרָאֵי עֵינֶיךָ וְדַע כִּי עַל־כָּל־אֱלֹהִים יִבְיֹאֵךְ הָאֱלֹהִים בְּמִשְׁפָּט:
 י וְהִסֵּר כָּעֵס מִלִּפְנֵי וְהַעֲבִיר רָעָה מִבְּשָׂרְךָ כִּי־הִילָדוֹת וְהַשְׁחָרוֹת
 הַבֶּל:

ובמראה

א. קרא פסוקים 1-6 בקטע שלפניך.

(1) הסבר מהי השקפת העולם בפסוקים 5-6 בקטע שלפניך, וכיצד השקפה זו באה

לידי ביטוי באחת מעצותיו של קהלת בפסוקים 1-6. (8 נקודות)

(2) קרא גם **קהלת**, ב', 4-11.

קהלת מתאר בקטע זה עשייה רבה ופורייה. האם לדעתך מסקנתו בקטע **מקהלת**, ב'

עולה בקנה אחד עם פסוק 6 בקטע שלפניך? נמק, ובסס תשובתך על הכתובים.

(8 נקודות)

ב. ש' יפת במאמרה "חירות הרוח – משנת קהלת לדורות" קובעת:

דברי קהלת רצופים היגדים סותרים כמעט בכל נושא בעל חשיבות.

(1) בסס קביעה זו על פסוק 9 בקטע שלפניך. (5 נקודות)

(2) הצע הסבר אחד לסתירה בפסוק. (5 נקודות)

/המשך בעמוד 6/

3. קרא אסתר, ו', 4-11; ז', 1-9.

אסתר, ו', 4-11

ד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי בַּחֲצֵר וְהֵמֶן בָּא לַחֲצֵר
בֵּית-הַמֶּלֶךְ הַחֲצִיצוֹנָה לֵאמֹר לַמֶּלֶךְ לְתִלּוֹת אֶת-מֶרְדֳּכָי עַל-
ה הָעֵץ אֲשֶׁר-הֵכִין לוֹ: וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הִנֵּה הָמָן
ו עֹמֵד בַּחֲצֵר וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ יָבוֹא: וַיָּבֹא הָמָן וַיֹּאמֶר לוֹ
הַמֶּלֶךְ מִה-לַּעֲשׂוֹת בָּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ וַיֹּאמֶר
ז הָמָן בְּלִפְנֵי לְמִי יַחֲפֹץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יְקָר יוֹתֵר מִמֶּנִּי: וַיֹּאמֶר
ח הָמָן אֶל-הַמֶּלֶךְ אִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ: יָבִיאוּ לְבוֹשׁ
מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבִשְׁבוֹ הַמֶּלֶךְ וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ
ט וְאֲשֶׁר נָתַן כְּתֹר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ: וְנָתַן הַלְּבוּשׁ וְהַסּוּס עַל-
יֶד-אִישׁ מִשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ הַפְּרָתִמִּים וְהַלְּבִשׁוּ אֶת-הָאִישׁ אֲשֶׁר
הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ וְהִרְכִּיבֵהוּ עַל-הַסּוּס בְּרִחוֹב הָעִיר וְקָרְאוּ
י לִפְנֵי כָכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ: וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ לְהָמָן מִהֵרָ קַח אֶת-הַלְּבוּשׁ וְאֶת-הַסּוּס כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ
וַעֲשֵׂה-כֵן לְמֶרְדֳּכָי הַיְּהוּדִי הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ אֶל-תִּפְלֵ
יא דָּבָר מְבֹל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: וַיִּקַּח הָמָן אֶת-הַלְּבוּשׁ וְאֶת-הַסּוּס
וַיִּלְבֹּשׁ אֶת-מֶרְדֳּכָי וַיַּרְכִּיבֵהוּ בְּרִחוֹב הָעִיר וַיִּקְרָא לִפְנֵי כָכָה
יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ:

א וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן לַשְּׁתוּת
 ב עַס-אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר גַּם בַּיּוֹם הַשְּׁנִי
 בְּמִשְׁתֵּה הַיּוֹן מִה-שְּׁאֵלְתֶךָ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וְתִנָּתֵן לָךְ וּמִה-
 ג בְּקִשְׁתֶּךָ עַד-חֲצֵי הַמַּלְכוּת וְתַעֲשֶׂ: וְתֵעַן אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
 וְתֹאמַר אֶס-מִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הַמֶּלֶךְ וְאֶס-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב
 ד תִּנָּתֵן-לִי נַפְשִׁי בְּשִׁאלָתִי וְעַמִּי בְּבִקְשָׁתִי: כִּי נִמְכְּרָנוּ אֲנִי
 וְעַמִּי לְהַשְׁמִיד לַהֲרוֹג וּלְאַבֵּד וְאֵלֹו לַעֲבָדִים וּלְשִׁפְחוֹת נִמְכְּרָנוּ
 ה הַחֲרָשְׁתִּי כִּי אֵין הֵצֵר שׁוּה בְּנֹק הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ אַחֲשׁוּרוּשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה מִי הוּא זֶה וְאִי-זֶה
 ו הוּא אֲשֶׁר-מָלְאוּ לְבֹו לַעֲשׂוֹת כֵּן: וְתֹאמַר אֶסְתֵּר אִישׁ צַר וְאוֹיֵב
 ז הָמֶן הָרָע הַזֶּה וְהָמֶן נִבְעֵת מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה: וְהַמֶּלֶךְ
 ח קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיּוֹן אֶל-גִּנֶּת הַבַּיִת וְהָמֶן עָמַד לְבִקֵּשׁ
 עַל-נַפְשׁוֹ מֵאֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה כִּי רָאָה כִּי-כָלְתָה אֵלָיו הָרָעָה
 ט מֵאֵת הַמֶּלֶךְ: וְהַמֶּלֶךְ שָׁב מִגִּנֶּת הַבַּיִת אֶל-בֵּית מִשְׁתֵּה
 הַיּוֹן וְהָמֶן נָפַל עַל-הַמַּטָּה אֲשֶׁר אֶסְתֵּר עָלֶיהָ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
 הֲגַם לְכַבּוֹשׁ אֶת-הַמַּלְכָּה עַמִּי בְּבֵית הַדָּבָר יֵצֵא מִפִּי הַמֶּלֶךְ
 וּפָנִי הָמֶן חָפוּ: וַיֹּאמֶר חֲרִבּוֹנָה אֶחָד מִן-הַפָּרְסִים לִפְנֵי
 הַמֶּלֶךְ גַּם הִנֵּה-הָעֵץ אֲשֶׁר-עָשָׂה הָמֶן לְמַרְדְּכָי אֲשֶׁר דִּבֶּר-טוֹב
 עַל-הַמֶּלֶךְ עָמַד בְּבֵית הָמֶן גְּבוּהַ חֲמִשִּׁים אַמָּה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
 תִּלְהֵו עָלָיו:

א. (1) לדעת א' ברלין, מגילת אסתר היא קומדיה. לדבריה, אחד המאפיינים

של הקומדיה הוא היפוך המצבים.

ציין שורש מנחה או ביטוי מנחה באסתר, ו', 4-11, והסבר כיצד מודגש בעזרתו היפוך

המצבים. (11 נקודות)

(2) מאפיין נוסף... הוא אי-ההבנה, מצב שבו שתי דמויות מפרשות אירוע אחד בדרכים שונות.

(א' ברלין, "אסתר", מקרא לישראל)

קרא אסתר, ז', 1-8 שלפניך.

הבא מקטע זה דוגמה למצב המתפרש בעיני הדמויות בשתי דרכים שונות, והסבר אותה.

(8 נקודות)

ב. קרא אסתר, ז', 9 שלפניך.

בפסוק זה מובאים דברי חרבונה למלך. האם, לדעתך, דבריו מאירים את דמותו כדמות

חיובית או כדמות הראויה לגינוי? נמק את דבריך, ובסס אותם על הכתוב. (7 נקודות)

/המשך בעמוד 8/

פרק שני (48 נקודות)

ענה על שלוש מהשאלות 4-8 (לכל שאלה — 16 נקודות).

4. קרא רות, ב', 1-9.

- א וּלְנַעֲמִי מִידַע לְאִישָׁהּ אִישׁ גְּבוּר חֵיל מִמִּשְׁפַּחַת מוֹדַע
 ב אֱלִימֶלֶךְ וְשָׁמוֹ בָּעִז: וַתֹּאמֶר רֹות הַמּוֹאֲבִיָּה אֶל-נַעֲמִי אֵלֶיךָ-
 ג נָא הֲשָׁדָה וְאֶלְקָטָה בְּשָׂבָלִים אַחֵר אֲשֶׁר אֲמָצֵא-חֵן בְּעֵינָיו
 וַתֹּאמֶר לָהּ לְכִי בְתִי: וַתֵּלֶךְ וַתְּבוֹא וַתֵּלְקֹט בַּשָּׂדֶה אַחֲרֵי
 ד הַקְּצִירִים וַיִּקֶּר מִקְרָהּ חֲלֻקַּת הַשָּׂדֶה לְבָעִז אֲשֶׁר מִמִּשְׁפַּחַת
 ה אֱלִימֶלֶךְ: וְהִנֵּה-בָעִז בָּא מִבֵּית לָחֶם וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים הֵן
 ו עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרְכְךָ ה': וַיֹּאמֶר בָּעִז לְנַעֲרָו הַנֶּצֶב
 ז עַל-הַקּוֹצְרִים לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת: וַיַּעַן הַנַּעֲרָה הַנֶּצֶב עַל-
 ח הַקּוֹצְרִים וַיֹּאמֶר נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה הִיא הַשְּׂבָה עִם-נַעֲמִי מִשְׁדֵּי
 ט מוֹאֵב: וַתֹּאמֶר אֶלְקָטָהּ-נָא וְאֶסְפַּתִּי בַעֲמָרִים אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים
 ח וַתְּבוֹא וַתַּעֲמֹד מֵאֲז הַבֶּקֶר וְעַד-עֶתָה זֶה שְׂבֵתָהּ הַבֵּית
 ט מַעֲט: וַיֹּאמֶר בָּעִז אֶל-רֹות הֲלֹא שָׁמַעַתְ בְּתִי אֶל-תַּלְכִּי
 ט לִלְקָט בַּשָּׂדֶה אַחֵר וְגַם לֹא תַעֲבֹרִי מִזֶּה וְכֹה תִדְבָּקִין עִם-
 ט נַעֲרָתִי: עֵינֶיךָ בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר-יִקְצְרוּן וְהִלַּכְתְּ אַחֲרֵיהֶן הֲלֹא
 צוֹיָתִי אֶת-הַנַּעֲרִים לְבִלְתִּי נִגְעַךְ וְצִמַּת וְהִלַּכְתְּ אֶל-הַכְּפָלִים
 וְשָׂתִית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאָבוּן הַנַּעֲרִים:

א. (1) קרא גם ויקרא, י"ט, 9-10.

הסבר כיצד החוק בויקרא, י"ט בא לידי ביטוי בקטע שלפניך. (2 נקודות)

(2) בָּעִז לא רק נוהג ברות ברוח החוק, אלא הוא עושה בשבילה אף יותר.

ציין שתי דרכים שבהן בָּעִז דואג לרות יותר מן האמור בחוק. (4 נקודות)

ב. יש הטוענים כי ברות, ב', האל מתערב בנעשה התערבות עקיפה.

(1) מהו הביטוי בפסוק 3 המרמז על ההתערבות העקיפה של ה' בקטע שלפניך? הסבר.

(5 נקודות)

(2) קרא רות, ד', 17-22.

הסבר למה הובילה ההתערבות העקיפה של ה'. (5 נקודות)

5. קרא שיר השירים, ג', 1-5; 11-7.

שיר השירים, ג', 1-5

א
על-
מִשְׁכְּבִי בַּלַּיְלוֹת בְּקִשְׁתִּי אֵת שְׁאֵהְבָה נִפְשִׁי בְּקִשְׁתִּי וְלֹא
ב מְצֵאתִיו: אֲקוֹמָה נָא וְאֶסֹבְבָה בְּעִיר בְּשׁוּקִים וּבְרַחֲבוֹת
ג אֲבַקֶּשֶׁה אֵת שְׁאֵהְבָה נִפְשִׁי בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מְצֵאתִיו: מְצֵאוֹנִי
ד הַשְּׁמָרִים הַסֹּבְבִים בְּעִיר אֵת שְׁאֵהְבָה נִפְשִׁי רֵאִיתָם: כִּמְעֵט
שְׁעֵבְרָתִי מָהֶם עַד שֶׁמְצֵאתִי אֵת שְׁאֵהְבָה נִפְשִׁי אֲחֻזְתִּיו
וְלֹא אֶרְפְּנוּ עַד-שֶׁהֵבִיאֲתִיו אֶל-בֵּית אִמִּי וְאֶל-חֲדָד
ה הַדֹּרְתִּי: הַשְּׁפַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצִבְאוֹת אוֹ
בְּאֵיִלוֹת הַשָּׂדֶה אֶס-תַּעֲרִו וְאֶס-תַּעֲזֹרוּ אֶת-הָאֵהְבָה
עַד שֶׁתַּחֲפֹץ:

שיר השירים, ג', 11-7

ז הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שְׁשִׁים גִּבּוֹרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבּוֹרֵי
ח יִשְׂרָאֵל: כָּלֶם אֲחָיו חָרַב מִלְחָמָה אִישׁ חָרְבוּ עַל-
ט יִרְכּוּ מִפֶּתַח בַּלַּיְלוֹת: אֶפְרָיִם עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ
י שְׁלֹמֹה מֵעַצֵּי הַלְבָנוֹן: עֲמוּדָיו עָשָׂה כֶסֶף רִפְידָתוֹ זָהָב
יא מְרַבּוֹ אֲרָגְמָן תּוֹכוֹ רָצוֹף אֲהַבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם: צֹאֲיֵנָה וְרֹאֲיֵנָה בְּנוֹת צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה-לוֹ אִמּוֹ
בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ:

א. בפסוקים 1-5 מתוארת הנערה, ובפסוקים 7-11 מתואר שלמה.

בין הדמות של הנערה ובין הדמות של שלמה יש ניגוד.

ציין מהו הניגוד. הָבֵא מִן הַכְּתוּבִים שְׁתֵּי דוּגְמָאוֹת לְנִיגוּד זֶה, וְהַסְבֵּר אוֹתָן. (8 נקודות)

ב. קרא פסוקים 7-11 שלפניך.

על פי המסורת, המלך שלמה הוא שחיבר את מגילת שיר השירים.

הבא מן הפסוקים 7-11 שלפניך רֵאִיָה הַתּוֹמַכֶּת בְּדַעְהָ זֶה וְרֵאִיָה הַסּוֹתֶרֶת דַּעְהָ זֶה, וְהַסְבֵּר

כָּל אַחַת מֵהֶן. (8 נקודות)

- א וַתֹּאמֶר לָהּ נְעָמִי חֲמוּתָהּ
- ב בְּתִי הֲלֹא אֲבִקְשֶׁלְךָ מִנוּחַ אֲשֶׁר יִיטֵב לְךָ: וְעַתָּה הֲלֹא בָעִזְי מִדַּעַתְנוּ אֲשֶׁר הָיִית אֶת־נַעֲרֹתַי הֵנָּה הוּא זֶרָה אֶת־גֶּרְוֹן הַשְּׁעָרִים הַלֵּילָה: וְרַחֲצִיתִי וְסָכַתִּי וְשָׁמַתִּי שְׂמֹלֶתְךָ עָלַיְךָ: שְׂמֹלֶתְךָ
- ג וַיֵּרְדְּתִי הַגֶּרְוֹן אֶל־תְּדֹרְעֵי לְאִישׁ עַד כָּלְתּוּ לְאָכֹל וּלְשִׁתּוֹת: וַיְהִי בִשְׁכָבוֹ וַיֵּדַעַתְּ אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב־שָׁם וּבָאת וַיֵּרְדְּתִי מִדִּגְלוֹתַי וּשְׁכַבְתִּי וְהוּא יָגִיד לְךָ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂינִי: וַיֵּרְדְּתִי
- ד וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ כָּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי אַעֲשֶׂה: וַתֵּרֶד הַגֶּרְוֹן וַתַּעַשׂ ז' כָּכָל אֲשֶׁר־צִוְּתָהּ חֲמוּתָהּ: וַיֹּאכַל בָּעִזְי וַיִּשָּׁתְּ וַיִּיטֵב לָבוֹ וַיָּבֹא לְשָׁכָב בְּקִצָּה הָעֵרְמָה וַתֵּבֹא בִלָּט וַתִּגַּל מִדִּגְלוֹתַי וַתִּשְׁכַּב:
- ה וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּחְרַד הָאִישׁ וַיִּלְפֹּת וְהִנֵּה אִשָּׁה שְׁכַבְת מִדִּגְלוֹתַי: וַיֹּאמֶר מִי־אַתְּ וַתֹּאמֶר אֲנֹכִי רֹות אֲמֶתְךָ וּפְרִשְׁתָּ ט כְּנָפֶךָ עַל־אֲמֶתְךָ כִּי גָאֵל אֶתָּה: וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ לַיהוָה י' בְּתִי הֵיטִבְתְּ חֲסִדְךָ הָאֲחֵרוֹן מִן־הָרִאשׁוֹן לְבִלְתִּי לָכֶת אַחֲרֵי
- יא הַבְּחוּדִים אִם־דָּל וְאִם־עָשִׁיר: וְעַתָּה בְּתִי אֶל־תִּירְאִי כָּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי אַעֲשֶׂה־לְךָ כִּי יוֹדַע כָּל־שֹׁעַר עֲמִי כִּי אִשְׁת יב חֵיל אַתְּ: וְעַתָּה כִּי אֲמַנֶּם כִּי אִם גָּאֵל אֲנֹכִי וְגַם יֵשׁ גָּאֵל יג קְרוֹב מִמֶּנִּי: לַיְלָה הַלַּיְלָה וְהָיָה בְּבִקְרֹא אִם־יִגְאָלְךָ טוֹב יִגְאָל וְאִם־לֹא יַחֲפֹץ לִגְאָלְךָ וַיִּגְאָלְתִּיךָ אֲנֹכִי חִי־הָיָה שְׁכַבְתִּי עַד־יד
- יד הַבֶּקֶר: וַתִּשְׁכַּב מִדִּגְלוֹתַי עַד־הַבֶּקֶר וַתִּקַּם בִּטְרוֹם יָפִיר אִישׁ טו אֶת־דַּעְהוּ וַיֹּאמֶר אֶל־יוֹדַע כִּי־בָאָה הָאִשָּׁה הַגֶּרְוֹן: וַיֹּאמֶר הָבִי הַמִּטְפַּחַת אֲשֶׁר־עָלַיְךָ וְאַחֲזִיבֶהָ וַתֹּאחֲזֶהּ בָּהּ וַיִּמַּד שֵׁשׁ טז שְׁעָרִים וַיִּשָּׁת עָלֶיהָ וַיָּבֹא הָעִיר: וַתֵּבֹא אֶל־חֲמוּתָהּ וַתֹּאמֶר ז' מִי־אַתְּ בְּתִי וַתִּגְדֹּלָהּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה־לָּהּ הָאִישׁ: וַתֹּאמֶר שֵׁשׁ־הַשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי כִּי אָמַר אֶל־תֵּבֹאִי רִיקִם יח אֶל־חֲמוּתָךְ: וַתֹּאמֶר שְׁבִי בְתִי עַד אֲשֶׁר תִּדְרְעִין אִיךָ וַיִּפֹּל דָּבָר כִּי לֹא יִשְׁקֹט הָאִישׁ כִּי אִם־כָּלָה הַדְּבָר הַיּוֹם:

- א.** בפסוקים 1-4 מפורטות הנחיותיה המפורשות של נעמי לרות כלתה לקראת הפגישה עם בעז, אולם בפגישה עצמה (פסוקים 5-9) רות יוזמת יותר ממה שהציעה נעמי.
- (1) ציין את השוני בין ההוראות של נעמי למעשים של רות. (4 נקודות)
- (2) קרא את דברי רות לבעז בפסוק 9 בקטע שלפניך, ואת דברי בעז ברות, ב', 12.
- הסבר כיצד דברי רות לבעז בקטע שלפניך נותנים פירוש מעשי לדברי בעז ברות, ב', 12.
- (4 נקודות)
- ב.** קרא פסוק 18 בקטע שלפניך ורות, ב', 23.
- בשני הפסוקים האלה מתואר השינוי במצבן של רות ונעמי בעזרת השורשים י-ש-ב וְ כ-ל-ה.
- הסבר כיצד השימוש באותם הפעלים בשני פסוקים אלה תורם להבנת השינוי הטובה במצבן של נעמי ורות בפסוק 18 בקטע שלפניך. (8 נקודות)

וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבַּשׁ א
אֶסְתֵּר מַלְכוּת וַתַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית-הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית נֹכַח
בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל-כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בְּבֵית הַמַּלְכוּת
ב נֹכַח פֶּתַח הַבַּיִת: וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת-אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה
עֹמֶדֶת בַּחֲצַר נִשְׂאָה חֵן בְּעֵינָיו וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֶת-
שְׂרָבִיט הָהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ
ג הַשְּׂרָבִיט: וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ מַה-לָּךְ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמַה-
ד בִּקְשָׁתְךָ עַד-חֲצֵי הַמַּלְכוּת וַיִּנָּתֶן לָךְ: וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם-
עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב יָבֹא הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן הַיּוֹם אֶל-הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר-
ה עֲשִׂיתִי לוֹ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִהֲרוּ אֶת-הַמֶּן לַעֲשׂוֹת אֶת-דְּבַר
אֶסְתֵּר וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן אֶל-הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר-עָשְׂתָה אֶסְתֵּר:
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר בְּמִשְׁתָּה הַזֶּה מַה-שָּׂאלַתְךָ וַיִּנָּתֶן לָךְ
ז וּמַה-בִּקְשָׁתְךָ עַד-חֲצֵי הַמַּלְכוּת וַתַּעֲשׂ: וַתַּעַן אֶסְתֵּר וַתֹּאמֶר
ח שְׂאֵלָתִי וּבִקְשָׁתִי: אִם-מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְאִם-עַל-
הַמֶּלֶךְ טוֹב לָתֵת אֶת-שְׂאֵלָתִי וְלַעֲשׂוֹת אֶת-בִּקְשָׁתִי יָבֹא
הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן אֶל-הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לָּהֶם וּמִחֵר אֶעֱשֶׂה
ט כְּדִבַּר הַמֶּלֶךְ: וַיֵּצֵא הַמֶּן בַּיּוֹם הַהוּא שָׂמַח וְטוֹב לֵב וּכְרֵאוֹת
הַמֶּן אֶת-מֶרְדֳּכָי בִּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ וּלְאַחַס וְלֹא-זָע מִמֶּנּוּ וַיִּמְלֹא
י הַמֶּן עַל-מֶרְדֳּכָי חֲמָה: וַיִּתְאַפֵּק הַמֶּן וַיָּבֹא אֶל-בֵּיתוֹ וַיִּשְׁלַח
יא וַיָּבֹא אֶת-אַהֲבָיו וְאֶת-זָרֶשׁ אִשְׁתּוֹ: וַיְסַפֵּר לָהֶם הַמֶּן אֶת-
כְּבוֹד עֲשָׂרוֹ וְרֹב בָּנוֹ וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר גָּדְלוֹ הַמֶּלֶךְ וְאֵת אֲשֶׁר
יב נִשְׂאוֹ עַל-הַשָּׂרִיס וְעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר הַמֶּן אֵף לֹא-הִבִּיאָהּ
אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עִם-הַמֶּלֶךְ אֶל-הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר-עָשְׂתָה כִּי
יג אִם-אוֹתִי וְגַם לְמַחֵר אֲנִי קְרוֹא-לָהּ עִם-הַמֶּלֶךְ: וְכֹל-זֶה אֵינְנוּ
שׁוֹה לִי בְּכָל-עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת-מֶרְדֳּכָי הַיְּהוּדִי יוֹשֵׁב
יד בִּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ: וַתֹּאמֶר לוֹ זָרֶשׁ אִשְׁתּוֹ וְכָל-אַהֲבָיו יַעֲשׂוּ-עִי
גְּבוּהָ חֲמִשִּׁים אַמָּה וּבִבְקָר וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ וַיִּתְּלוּ אֶת-מֶרְדֳּכָי
עָלָיו וַבֹּא עִם-הַמֶּלֶךְ אֶל-הַמִּשְׁתָּה שָׂמַח וַיִּיטֵב הַדְּבַר לִפְנֵי
הַמֶּן וַיַּעַשׂ הָעֵץ:

- א. (1)** בקטע זה אסתר היא הדמות היוזמת והמובילה את השתלשלות העניינים. בסס קביעה זו על שתי דוגמאות, והסבר אותן.
(4 נקודות)
- (2)** קרא פסוק 4 בקטע ואת פירוש רש"י לפסוק זה שלפניך:
מה ראתה אסתר שזימנה את המן? כדי לקנאו במלך ובשרים.
על פי פירוש זה, מה הייתה הכוונה של אסתר כשהזמינה את המן למשתה?
מצא ביסוס לפירוש זה בפסוק 5 ובפסוקים 11-12 בקטע שלפניך. (4 נקודות)
- ב. (2)** קרא פסוקים 5-14 בקטע שלפניך ואת דברי דייוויד המצוטטים אצל א' ברלין:
דמויות טיפוסיות... אינן מודעות למגבלותיהן. הן פועלות ומגיבות כמתוך עיוורון, נדחפות על ידי נוקשותן. אף שטיפוס כזה עשוי בהחלט לברך את עצמו על מזלו הטוב או על פיקחותו, הוא חסר מודעות עצמית.
הסבר כיצד דברים אלה באים לידי ביטוי בהתנהגותו של המן בפסוקים 5-14 בקטע שלפניך.
(8 נקודות)

8. קרא עזרא, ט'.

א וּבְכָלוֹת אֱלֹהִים נִגְשׁוּ אֵלַי הַשָּׂרִים לֵאמֹר לֹא-נִבְדְּלוּ הָעַם יִשְׂרָאֵל וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם מֵעַמִּי הָאָרְצוֹת כְּתֻבֹתֵיהֶם לִפְנֵעֵי הַחֲתִי הַפָּרָא הַיְבוּסִי הָעַמְנִי הַמַּאֲכִי הַמִּצְרִי וְהָאֲמֹרִי: כִּי-נִשְׁאָו מִבְּנֵיהֶם לָהֶם וּלְבָנֵיהֶם וְהִתְעַרְבוּ זָרַע הַקָּדָשׁ בְּעַמִּי הָאָרְצוֹת וַיַּךְ הַשָּׂרִים וְהַסֹּגְנִים הִיתָה בְּמַעַל הַזֶּה רָאשׁוֹנָה: וּכְשָׁמְעִי אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה קָרַעְתִּי אֶת-בְּגָדִי וּמַעֲלִי וְאִמְרָטָה מִשְׁעָר רֹאשִׁי וְזָקְנִי וְאִשְׁבָּה מִשׁוּמָם: וְאֵלַי יֹאסְפוּ כָל חָרָד בְּדִבְרֵי אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל עַל מַעַל הַגּוֹלָה וְאֲנִי יֹשֵׁב מִשׁוּמָם עַד לְמִנְחַת הָעֶרֶב: וּבְמִנְחַת הָעֶרֶב קָמַתִּי מִתַּעֲנִיתִי וּבִקְרָעִי בְּגָדִי וּמַעֲלִי וְאִכְרַעָה עַל-בִּרְכִּי וְאִפְרָשָׁה כַּפֵּי אֶל-יְיָ אֱלֹהֵי: וְאִמְרָה אֱלֹהֵי בְשָׁתִי וְנִכְלַמְתִּי לַהֲרִים אֱלֹהֵי פָנַי אֵלֶיךָ כִּי עֲוֹנֵינוּ רַבּוּ לְמַעַלָּה רָאשׁ וְאִשְׁמַתְנוּ גְדֻלָּה עַד לַשָּׁמַיִם: מִיָּמֵי אֲבוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ בָּאִשְׁמָה גְדֻלָּה עַד הַיּוֹם הַזֶּה וּבַעֲוֹנֵינוּ נִתְּנוּ אֲנַחְנוּ מַלְכֵינוּ כְּהֵנִינוּ בְּיַד מַלְכֵי הָאָרְצוֹת בַּחֲרֹב בְּשָׁבִי וּבִבְרָאָה וּבִבְשָׁת פָּנִים כְּהַיּוֹם הַזֶּה: וְעַתָּה בְּמַעַט-דָּגַעַ הִיתָה תַּחֲנוּנָה מֵאֵת יְיָ אֱלֹהֵינוּ לְהִשְׁאִיר לָנוּ פְּלִיטָה וּלְתַת-לָּנוּ יָתֵד בַּמָּקוֹם קָדָשׁ לְהִאֲדָר עֵינֵינוּ אֱלֹהֵינוּ וּלְתַתְּנוּ מַחֲיָה מְעַט בַּעֲבֹדָתָנוּ: כִּי-עֲבָדִים אֲנַחְנוּ וּבַעֲבֹדָתָנוּ לֹא עֲזָבָנוּ אֱלֹהֵינוּ וַיִּטַּעֲלֵנוּ חֹסֶד לִפְנֵי מַלְכֵי פָרַס לְתַת-לָּנוּ מַחֲיָה לְרוּחָם אֶת-בֵּית אֱלֹהֵינוּ וּלְהַעֲמִיד אֶת-חֲרֻבָּתוֹ וּלְתַת-לָּנוּ גֹדֶר בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם: וְעַתָּה מִה-נֹאמֵר אֱלֹהֵינוּ אַחֲרֵי זֹאת כִּי עֲזָבָנוּ מִצֻּרְיָךְ: אֲשֶׁר צִוִּיתָ בְּיַד עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים לְרִשְׁתָּהּ אָרֶץ נָדָה הִיא בְּנִדָּת עַמִּי הָאָרְצוֹת בְּתוֹעֲבֵיהֶם אֲשֶׁר מְלֹאוֹת מִפֶּה אֶל-פֶּה בְּטִמְאָתָם: וְעַתָּה בְּנוֹתֶיכֶם אֶל-תַּתְּנוּ לְבָנֵיהֶם וּבְנֵיהֶם אֶל-תַּשְׁאָו לְבַנֵּיכֶם וְלֹא-תִדְרָשׁוּ שְׁלָמָם וְטוֹבָתָם עַד-עוֹלָם לְמַעַן תִּחְזְקוּ וְאִכְלֹתֶם אֶת-טוֹב הָאָרֶץ וְהוֹרִשְׁתֶּם לְבַנֵּיכֶם

יג עד-עולם: ואחרי כל-הבא עלינו במעשינו הרעים ובאשמתנו
הגדלה כי ואתה אלהינו חשבת למטה מעונינו ונתתה לנו
יד פליטה בזאת: הנשוב להפך מצותיך ולהתחילן בעמי
התעבות האלה הלא תאנף-בנו עד-פלה לאין שארית
ט ופליטה: ה' אלהי ישראל צדיק אתה כי-
נשארו פליטה כהיום הזה הננו לפניך באשמתנו כי אין
לעמוד לפניך על-זאת:

א. (1) בקטע שלפניך מתוארת מציאות חברתית שעזרא התנגד לה.

מהי מציאות זו? בסס את דבריך על הכתוב. (5 נקודות)

(2) קרא גם **רות**, ד' 9-11.

בקטע זה **מרות** מוצגת גישה הפוכה לגישתו של עזרא בנוגע למציאות חברתית זו
שציינת בסעיף (1).

הסבר קביעה זו, ובסס את דבריך על הכתוב. (5 נקודות)

ב. (1) בפסוק 1 "עמי הארצות" מזוהים, בין השאר, עם הכנעני, החתי, הפריזי, היבוסי והאמורי.

מהו הקושי בזהווי זה בנוגע לתקופה שבה פעל עזרא? (3 נקודות)

(2) קרא פסוקים 10-12 בקטע שלפניך.

על פי פסוקים אלה, מה הייתה עשויה להיות מטרת הזיהוי של עמי הארצות עם

העמים הכנעני, החתי, הפריזי, היבוסי והאמורי שהוזכרו בפסוק 1? הסבר.

(3 נקודות)

בהצלחה!